

LAUSUNTO: LAKI ELÄINTEN HYVINVOINNISTA (VN/12277/2021)

Uuden eläinten hyvinvointia koskevan lain tarkoituksena on korvata voimassa oleva eläinsuojelulaki (247/1996). Lakiehdotukseen sisältyy useita avun tarpeessa olevien luonnonvaraisten eläinten käsittelyyn ja hoitoon liittyviä tarkennuksia. Seuraavassa kommentoin erityisesti laki-luonnoksen pykälää 7 § Sairaan tai vahingoittuneen eläimen auttaminen, 29 § Avuttomassa tilassa olevan luonnonvaraisen eläinten hoito ja 61 § Avuttomassa tilassa olevien luonnonvaraisten eläinten hoitolatoiminnan harjoittaminen.

Yleistä eläinsuojelulaista ja luonnonvaraisista eläimistä

Sairaan tai vahingoittuneen luonnonvaraisen eläimen auttaminen ei edellytä kansalaisilta vain moraalista vastuullisuutta, se perustuu voimassa olevaan eläinsuojelulakiin. Lakiehdotuksessa painotetaan eläinten itseisarvoon perustuvan kunnioituksen lisäämistä. Jotta lainkohta toteutuisi, siinä tulisi huomioida, että luonnonvaraisten eläinten määrät vähenevät, sillä luonnonvaraisia eläimiä loukkaantuu ja kuolee liikenteen, rakentamisen ym. ihmisen toiminnan vaikutuksesta väistämättä, kun niiden elinpiiri pienenee. Yhä useampi eläinlajilaji uhanalaistuu, eikä suomalaisen luonnon monimuotoisuuden säilyttäminen ole mahdollista, ellei tulevassa eläinsuojelulaissa tarkenneta useita kohtia pykälisiin 7, 29 ja 61 liittyen. Lakiehdotus tulisikin näiltä osin valmistella uudelleen ja huomioida erityisesti vapaaehtoisten luonnonvaraisten eläinten hoitajien heikko asema verrattuna työn määrään ja tärkeyteen. Vapaaehtoisuuden varaan rakentuvaa lakisääteistä toimintaa tulee tukea yhteiskunnan taholta, ei pelkästään asettaa sille vaatimuksia.

7 § Sairaan tai vahingoittuneen eläimen auttaminen

Pykälässä painottuu lopettamisen tärkeys, ei niinkään auttamisen tärkeys. Pykälän 7 viimeinen lause on kirjoitettu siten, että siitä voi saada käsityksen, että kaikki kunnaneläinlääkärin vastaanotolle tuodut sairaat tai vahingoittuneet eläimet pitäisi lopettaa. Kirjausta tulisi täsmentää siten, että lopetus tarkoittaa vain niitä vastaanotolle tuotuja luonnonvaraisia eläimiä, joiden tilan kannalta se on ainoa vaihtoehto.

Yksittäiseltä kansalaiselta ei voi edellyttää, että hän osaa antaa loukkaantuneelle tai orvolle poikaselle ensiapua tai että hän tietää, minne eläin olisi kuljetettava saamaan asiantuntevaa apua. Ei voi myöskään edellyttää, että jokaisella loukkaantuneen, sairaan tai orvon (vieroittamaton poikanen) eläimen löytäjällä on mahdollisuus eläimen kuljetukseen. Lisäksi kansalaiset ovat täysin eriarvoisessa asemassa riippuen siitä, missä päin Suomea he asuvat: loukkaantuneiden, sairaiden ja orpojen eläinten kuljetus voi vaatia satojen kilometrien ajoa. Luonnonvaraisen eläimen kuljettaminen aiheuttaa lähes aina eläimelle tarpeetonta stressiä, joka heikentää sen mahdollisuuksia selvitä. Lakiehdotuksessa kuljetusvastuu jää luonnonvaraisen eläimen löytäjälle, samoin eläimen ensiapu ja jatkohoito. Loukkaantuneen, sairaan tai orvon eläimen löytäjän tulisi saada ymmärrettävät ja selkeät ohjeet siitä, miten toimia.

Sellaisia ohjeita ei nykyisellään voida antaa säädöstasolla, koska luonnonvaraisille eläimille ei ole riittävästi asiantuntevia hoitopaikkoja. Tästä syystä kansalaiset saattavat "hoitaa" eläimiä puutteellisin ja vahingollisin tiedoin, kuten lakiehdotuksessa todetaankin. Tämän asiantilan korjaaminen on ensiarvoisen tärkeää. On vastuutonta säätää laissa velvollisuuksia, joita kansalaisten ei ole mitenkään mahdollista täyttää.

Luonnonvaraisiin eläimiin keskittyvä hoitolatoiminta puuttuu lähes kaikista maakunnista. Lakiin on kirjattava, että jokaisen maakunnan alueelle tulee määrittää hoitola, joka vastaa alueen avun tarpeessa olevien luonnonvaraisten eläinten hoidosta, ja huolehtia ko. hoitolan perustamisesta. Luonnonvaraisille eläimille on kyettävä tarjoamaan kaikkialla Suomessa lopetuksen ohella myös vähintään hoidon tarpeen arviointi ja ensiapu. Kohtuulliset kustannukset avun antamisesta, mukaan lukien eläimen kuljettaminen ja lopetus, on voitava periä esimerkiksi aluehallintovirastosta. Koska valtio omistaa luonnonvaraiset eläimet, valtion tulee myös rahoittaa niihin liittyvä toiminta. Eläimen kuljetuksesta, hoidosta tai mahdollisesta lopettamisesta ei saa tulla kuluja loukkaantuneen, sairaan tai orvon eläimen löytäneelle kansalaiselle. Kansalainen täyttää laissa vaaditun velvollisuutensa jo, kun ottaa huostaansa avuntarpeessa olevan luonnonvaraisen eläimen.

Ensisijainen velvollisuus luonnonvaraisten eläinten auttamiseen ja lopettamiseen on alueen virkälääkärillä, mutta kaikille eläinlääkäreille tulisi säätää velvollisuus auttaa myös loukkaantunutta, sairasta tai orpoa luonnonvaraista eläintä ja lopettaa se, mikäli eläimen hoitaminen tuottaisi eläimelle liikaa kärsimystä ja/tai sitä ei voi palauttaa terveenä ja elinvoimaisena luontoon. Maakuntien tulee lisäksi vastata siitä, että kunnan alueella toimii useampi luonnonvaraisiin eläimiin erikoistunut eläinlääkäri. Maakunta voi solmia luonnonvaraisten eläinten hoitopalveluiden ostosopimuksen em. eläinlääkäreiden kanssa. Eläinlääkäreiden koulutuksessa tulisikin antaa opiskelijoille mahdollisuus osallistua nykyistä laajempaan luonnonvaraisten eläinten hoidon koulutukseen.

Lakiin tulisi sisällyttää myös tieto siitä, mistä loukkaantuneen tai sairaan luonnonvaraisen eläimen löytänyt voi saada päivystysluonteista neuvontaa puhelimitse. Kyseistä neuvontaa voisi saada edellä mainituista luonnonvaraisten eläinten hoitoon perehtyneiltä tahoilta, kuten

- asianmukaisesti ja asiantuntevasti toimivilta hoitoloilta
- kunnan virkaeläinlääkäriltä
- luonnonvaraisten eläinten hoitoon erikoistuneilta eläinlääkäreiltä
- aluehallintovirastolta

29 § Avuttomassa tilassa olevan luonnonvaraisen eläinten hoito

Pykälään 29 § olisi lisättävä momentti: Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä eläimen haltuun ottamisen lyhytaikaisuudesta.

61 § Avuttomassa tilassa olevien luonnonvaraisten eläinten hoitolatoiminnan harjoittaminen

On tärkeää, että sairaiden ja loukkaantuneiden luonnonvaraisten eläinten hoidolle asetetaan laatuvaatimuksia. Luonnonvaraisten eläinten hoitajilla (yleensä vapaaehtoinen) tulee olla asiantuntemusta paitsi juuri kyseisen hoitoa tarvitsevan eläimen hoidosta, myös eläimen fysiologiasta ja käyttäytymisestä. Hoidon päätavoitteena tulee aina olla yksilöllisen hoidon tarjoaminen sekä eläimen terveeksi hoitamisen ja kuntouttamisen lisäksi sen vapauttaminen luontoon niin pian kuin eläimen kunto sen sallii. Luotettava ja asiantunteva hoitaja suunnittelee hoitotoimenpiteet ja lääkkeet yhdessä luonnonvaraisiin lajeihin erikoistuneen eläinlääkärin kanssa. Eläinlääkäri arvioi eläinpotilaan tilan, tekee hoitosuunnitelman, jos se mahdollista ja määrää tarvittaessa lääkkeet. Vapaaehtoinen hoitaja vastaa eläimen hoidosta, lääkinnästä sekä kuntoutuksesta. Hän myös ilmoittaa eläinlääkärille, mikäli hoidossa olevan eläimen tilassa ilmenee muutoksia ja saa jälleen eläinlääkäriltä tarvitsemansa avun. Kuten edellä on todettu, tällaisia luonnonvaraisiin eläimiin erikoistuneita eläinlääkäreitä tarvitaan maakuntiin.

On selvää, että säädöksessä tulisi myös määritellä vapaaehtoisten luonnonvaraisten eläinten hoitajien tarvitsema koulutus. Koulutusta voisi saada edellä mainituilta tahoilta kuten

- asianmukaisesti ja asiantuntevasti toimivilta hoitoloilta
- kunnan virkaeläinlääkäriltä
- luonnonvaraisten eläinten hoitoon erikoistuneilta eläinlääkäreiltä
- aluehallintovirastolta

Jatkohoitotyö olisi lakiehdotuksen mukaan ilmoituksenvaraista toimintaa eli luonnonvaraisten eläinten vapaaehtoishoitaja tekee ilmoituksen paikalliselle aluehallintovirastolle siitä, että hoitaa luonnonvaraisia eläimiä, on siihen riittävän pätevä ja tarvittavat hoitotilat ovat olemassa. Lakiehdotuksessa painotetaan, että ilmoitus on tehtävä 30 vuorokautta ennen toiminnan aloittamista. Luonnonvaraisia eläimiä hoitava tekee eläinsuojelurikkomuksen, josta voidaan rangaista, mikäli jättää ilmoituksen tekemättä.

Laissa ei kuitenkaan määritellä sitä, mikä on hoitola. Kuinka monta hoidettavaa hoitolalla on? Vaaditaanko esimerkiksi 1–3 pientä selkärankaista eläintä satunnaisesti hoitavalta ilmoitus hoitolasta? Mitä tarkoittavat asianmukaiset tilat, miten ne määritellään ja kuka ne määrittelee? Tehdäänkö hoitoloihin tarkastuskäyntejä, kuka niitä tekee ja maksavatko ne jotain? Miten osaaminen osoitetaan: vaaditaanko jokin koulutus ja jos vaaditaan, kuka järjestää luonnonvaraisten eläinten hoitoon liittyvää koulutusta ja saako siitä todistuksen? Miten koulutuskulut korvataan kouluttajalle ja koulutuksen kohteelle? Nämä käytännön ongelmat tulee ratkaista säädöksessä – muussa tapauksessa laki on näiltä osin puutteellinen, eikä sitä tule hyväksyä. Jos määrityksiä ei tehdä, nykyisin pienimuotoista hoitotyötä tekevät lopettavat sen rangaistuksen pelossa ja/tai kokiessaan ilmoitusvelvollisuuden liian monimutkaisena toimenpiteenä verrattuna hoitotyön määrään.

Perinteisesti vain muutama luonnonvaraisia eläimiä hoitava yksikkö on saanut valtion tukea: Korkeasaaren villieläinsairaala, Pyhtään lintuhoitola, Heinolan lintutarhat ja Ranua Zoon hoivatoiminta. Mikään julkinen taho ei korvaa kuluja avuntarpeessa olevien luonnonvaraisten eläinten vapaaehtoisesta hoidosta.

Vapaaehtoishoitaja tekee hoitotyötä 7/24-periaatteella palkatta ja korvauksetta. Kuluja syntyy yksityisten eläinlääkärien maksuista, lääkkeiden hankinnasta, aitausten ja lämpimien eläinten pitopaikkojen rakentamisesta ja ylläpidosta, kuivikkeiden ja pesätarpeiden hankinnasta, jätehuollosta, hygieniatuotteiden ym. tarvikkeiden hankkimisesta, eläinten kuljetuskuluista (eläimen nouto sen löytäjältä ja palautus löytöpaikalle, kun se on tervehtynyt), päivittäisestä normaaliravinnosta ja erityisruuista (eläinlääkäriltä hankittavat ns. toipumisruuat) yms. Vapaaehtoishoitajat voivat saada satunnaista lahjoitusapua yksityisiltä tai järjestöpohjaisilta eläinsuojeluyhdistyksiltä - jotka nekin pääosin toimivat omarahoitteisesti, eivätkä saa kunnallista tai valtiollista tukea. Useimmiten vapaaehtoishoitajat saavat yhdistyksiltä lahjoituksena eläinten ruokia ja tarvikkeita, joita kerätään kampanjoimalla. Esimerkiksi yhden eläimen hoidossa olon aikana kustannuksia kertyy useita kymmeniä euroja, mutta eläinlääkärin suorittamat pienehkötkin toimenpiteet (näillä ei tarkoiteta erityistoimenpiteitä, kuten leikkauksia) tai laboratoriotutkimukset saattavat nostaa kulut satoihin euroihin.

Pääosan kustannuksista kattavat siis vapaaehtoistyötä tekevät kansalaiset ja järjestöt. Uudessa laissa ei määritellä, miten vapaaehtoisten toimintaa tuetaan, sen sijaan vapaaehtoisille asetetaan

lisävelvoitteita, kuten ilmoitusvelvollisuus. Tämä tulee väistämättä vaikuttamaan siten, että vapaaehtoinen luonnonvaraisten eläinten hoitotyö tulee merkittävästi vähenemään. Laajemmasta näkökulmasta katsottuna hoitotyön väheneminen vaikuttaa suoraan Suomen luonnonvaraisten eläinten määrään ja monimuotoisuuden heikkenemiseen. Jos lain puutteellisuuksia ei korjata, herää kysymys, kuuluuko Suomi sivistysvaltioihin. Sivistysvaltion lainsäädäntö tukee kansalaisen toimintaa, ei aiheuta hämmennystä. Sivistysvaltio huolehtii myös niistä, jotka eivät kykene huolehtimaan itsestään: lapsista, vanhuksista, vammaisista ja eläimistä.

Espoossa 13.1.2022

Tuula Nyström

Tuohistanhua 4 H 58

02710 Espoo

p. 0443862009

eurosiili@gmail.com

Luonnonvaraisten siilien vapaaehtoinen hoitaja vuosina 2003–2010

Olen saanut perehdytystä luonnonvaraisten siilien hoitoon mm. Korkeasaaren eläinlääkäri Eeva Rudbäckiltä, villieläinlääkäri Einar Erikssonilta, tohtori Ilkka Koivistolta († 2012), eläinlääkäri Tanja Häkkinen, eläinlääkäri Johanna Rissaselta sekä luonnonvaraisten eläinten hoitoon perehtyneeltä eläinsuojeluvalvoja Sari Valtaselta.

Siili Kiikarissa -verkkosivujen ylläpitäjä vuodesta 2005- <https://www.siilikiikarissa.fi/>

- laaja sivusto palvelee kansalaisia, eläinten hoitajia, eläinlääkäreitä sekä tutkijoita

Siili kiikarissa myös Facebookissa vuodesta 2010-

<https://www.facebook.com/Siili-kiikarissa-101593446564556/>

Siili kiikarissa-ryhmä <https://www.facebook.com/groups/2661265480862084/>

- ryhmässä vastataan luonnonvaraista siiliä koskeviin kysymyksiin

Julkaistut kirjat:

Nyström Tuula – Kinnunen Tiina: [Eurooppalaisen siilin hoito ja suojelu](#), Sammakko: 2009, 2.p.

Nyström Tuula – Nevakivi Laila (kuvittaja): [Piikkipallo ihan pihalla](#) – lasten tietokirja siilistä, Maa-henki: 2017.

Nyström Tuula: [Miten sudesta tuli koira](#), Art House, 2022.